

In memoriam: dr. sc. Velimir Veljko Rogić, prof. emeritus (Zagreb, 19. travnja 1925. – Zagreb, 22. studenoga 2017.)

Dana 22. studenoga, u devedeset trećoj godini, preminuo je jedan od vodećih hrvatskih geografa druge polovice 20. i početka 21. stoljeća, prof. emeritus Velimir Rogić. Doajen hrvatske historijske i regionalne geografije rođen je 19. travnja 1925. u Zagrebu, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Kao mladić u Drugome svjetskom ratu opredijelio se za sudjelovanje u borbi protiv okupatora u partizanskim jedinicama (proljeće 1943. – proljeće 1945.), za što je kasnije dobio priznanja: Orden zasluga za narod, Orden za hrabrost i Orden Republike. Nakon povratka u Zagreb, u prvom poslijeratnom naraštaju studenata upisao je 1946. studij geografije, etnologije i povijesti. Uz studij honorarno je predavao povijest i zemljopis na Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu (1948./1949.). Diplomirao je 1950. godine na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu u Zagrebu te se zaposlio u šibenskoj gimnaziji kao nastavnik. Potkraj te godine izabran je za asistenta na tadašnjem Geografskom zavodu PMF-a na kojem je ostao stalno zaposlen više od četrdeset pet godina. Već sljedeće godine, osim vođenja seminara, započeo je i predavanja na kolegiju *Fizička geografija Jugoslavije* koji je 1952. koncipiran u kolegij *Regionalna geografija Jugoslavije*, a od 1992. kao *Geografija Hrvatske* te ga je vodio do umirovljenja. Osim toga predavao je i kolegije *Historijska geografija Jugoslavije* i *Historijska geografija Hrvatske* te *Principi regionalizacije*, *Uvod u geografiju*, *Geografija gradova*, *Regionalna geografija Bliskog istoka i SSSR-a*, *Jugoistočna Europa*.

Već kao mladi asistent prof. Rogić utemeljio je 1955. godine popularni časopis *Geografski horizont* i bio mu prvi urednik (1955. – 1957.). Doktorirao je 1957. obranom rada *Velebitska primorska padina*, a habilitirao 1960. radom *Krk – geneza kulturnog pejzaža*, oba pod mentorstvom prof. dr. sc. Josipa Roglića. Za docenta je izabran 1961., za izvanrednog profesora 1966., a za redovitog profesora 1972. godine (reizbor 1981.). Umirovljen je 1995., a Senat Sveučilišta u Zagrebu dodijelio mu je 2000. godine počasno zvanje *professora emeritusa*.

Usavršavao se kao asistent i poslije doktorata na francuskim i američkim sveučilištima (Poitiers, 1953., Strasbourg, 1957./1958., Chicago, 1965./1966.), kraća gostovanja s predavanjima ostvario je i na više drugih sveučilišta (Nancy i Paris-Sorbonne 1958., Warszawa, Poznan, Krakov 1963., Moskva 1964., Seattle, 1966., Paris-Sorbonne 1979., Regensburg, 1980., Mainz i Tübingen, 1983., Graz, 1984., Klagenfurt 1990., Louvain i Poitiers, 1997.), a godinu dana je na Université Paris X – Nanterre (1978./1979.) predavao na diplomskom i poslijediplomskom studiju.

Prof. Rogić je svoj znanstveni i nastavni doprinos ostvario ponajprije u problematici historijske i regionalne geografije te geografske regionalizacije prostora bivše Jugoslavije, a posebice Hrvatske. Zbog do tada gotovo nepostojeće tradicije povezanoga regionalnog i historijskogeografskog istraživanja, njegovi znanstveni radovi kao i koncepti kolegija koje je utemeljio i razvijao imaju ključno značenje. Objavio je više od sto sedamdeset znanstvenih i stručnih radova i priopćenja, a suautor je nekoliko školskih zemljopisnih udžbenika. Glavna su mu djela: *Velebitska primorska padina* (1958.), *Krk – osobine i postanak pejzaža* (1963.), *Geografski koncept regije* (1963.), *Les différences qualitatives de la régionalisation a grande et petite échelle – l'exemple de la Croatie* (1969.), *Značenje i razvoj naših glavnih luka* (1970.), *Sociogeografski aspekt dinarskog krša, kulturnog areala i brdskoplaninskog prostora* (1976.), *Socijalno-geografski aspekt dinarskog krša i dinarskoga kulturnog areala* (1979.), *Regionalna geografija Jugoslavije*, knj. 1 (1982.), *Historijsko-geografska osnova socijalno-kulturne diferencijacije vojnokrajiškog prostora* (1982.), *Nacrt uvjetno homogene regionalizacije SR Hrvatske* (1983.), *Jednostavnost i fleksibilnost koncepta nodalno-funkcionalne diferencijacije SR Hrvatske* (1984.), *O geografskoj misli, geografskoj disciplini i geografiji u Hrvatskoj* (1987.), *Dvojno značenje Zagrebačke regije (A Twofold Notion of the Zagreb Region; 1990.)*, *Geopolitical retrospect of Croatia* (1993.), *Zemljopis* 8 (prvi gimnazijski udžbenik nacionalne

geografije, koautor Damir Magaš, 1993., posljednje peto izdanje 1999.), *Bitnost problematike regionalizacije i njezin odnos prema županijskoj organizaciji Hrvatske* (1996.).

Osim svestranog, znanstveno utemeljenog pristupa povijesnozemljopisnom razvoju današnjeg teritorija Hrvatske, zaslužan je za predstavljanje hrvatske historijske geografije međunarodnim znanstvenim krugovima. Njegovi su radovi pionirska djela u primjeni i razvoju istraživačkih znanstvenih metoda u području historijske geografije i geografskih načela regionalizacije. Početak znanstvenog rada prof. Rogića obilježilo je istraživanje geneze i evolucije kultiviranog krajolika u kvarnerskom prostoru, a i kasnije se potvrdio najboljim ostvarenjima novije geografske znanosti u Hrvatskoj na postavkama bogate njemačke, francuske i britanske baštine geografskih istraživanja. Doktorski rad o procesu oblikovanja krških krajolika (pejzaža) u nas, *Velebitska primorska padina*, prva je znanstveno utemeljena rasprava o međuovisnosti naslijeđenih oblika naseljenosti, tipova gospodarskog vrednovanja i fizionomskih obilježja krških krajolika. Dokazao je tvrdnju da nasuprot općeprihvaćenim, ali neutemeljenim stavovima o recentnim, novovjekovnim („mletačkim“) uzrocima i procesima ogoljivanja, to jest degradacije raslinja u našem kršu, nastanak kamenjarskih kulturnih krajobraza traje još od pretpovijesnih vremena naovamo. Primjena pristupa temeljenog na međuovisnosti značajki i vrijednosti autohtonoga prirodnog okoliša i antropogenih utjecaja u razvoju kulturnog krajobraza, povezana je izravno i s izvornim konceptima geografske regionalizacije prof. Rogića. Njegov dvojaki geografski pristup regionalizaciji, proizlazi iz nužnosti prostorne raščlambe s dva polazišta: 1. utemeljenog na fizionomskim kriterijima (izgled/slika prostora, to jest kulturni krajobraz) te 2. utemeljenog na nodalno-funkcionalnom, to jest gravitacijskom okupljanju različitih prostornih cjelina (kulturnih krajolika) oko fokusa različitih stupnjeva regionalnog okupljanja (gradova, odnosno središnjih naselja). Primjenom ta dva tipa geografske regionalizacije moguće je najučinkovitije razmatrati, pa i planirati cjelokupnu prostornu stvarnost kroz zadane stupnjeve regionalne hijerarhije koja je po sebi fleksibilna i promjenjiva. Rogićeve teorijsko-metodološke rasprave o geografskom konceptu regionalizacije (uvjetno homogenoj odnosno fizionomske i nodalno-funkcionalne odnosno gravitacijske) bivšega jugoslavenskog, a napose hrvatskog prostora, od iznimne su važnosti u suvremenoj hrvatskoj geografskoj znanosti, kao i u prostornom planiranju i uređenju, zaštiti prostora, izradi gospodarskih studija, definiranju regionalnih kompleksa itd.

Prof. Rogić bio je angažiran na više znanstvenih projekata, na PMF-u kao voditelj (*Geografsko zoniranje primorja, Ličko-goranska regija, Regionalizacija Hrvatske, Geografski aspekti društvenog razvoja Hrvatske*) i na Sveučilištu u Zadru kao suradnik (*Geografske osnove razvoja malih hrvatskih otoka, Geografske osnove razvoja hrvatskih litoralnih regija*).

Posebno treba naglasiti da je rezultate svojih istraživanja i koncepte iscrpno i kritički prenosio i kao višegodišnji profesor i voditelj poslijediplomskih studija na Geografskom odsjeku PMF-a. Predavao je i na multidisciplinarnom poslijediplomskom studiju (*Urbanizam i prostorno uređenje*) na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na više modula u Međunarodnom centru poslijediplomskih studija u Dubrovniku (*Kulturna povijest Jadrana* i drugi programi), na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu te, već kao umirovljenik, desetak godina na poslijediplomskom studiju Geografske osnove litoralizacije na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru od 2002./2003. do 2011./2012. (kolegij *Suvremena regionalno-geografska i historijsko-geografska problematika hrvatskog primorja*). Poslije umirovljenja predavao je kao gostujući profesor na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru (kolegiji *Regionalna geografija – Hrvatska* od 1998./1999. do 2006./2007. i *Politička geografija* 2005./2006. i 2006./2007.). Njegovi dolasci na predavanja i seminare u Zadar, praćeni i s nekoliko predavanja i intervjuja za Radio Zadar upriličeni u okviru djelovanja HGD-a Zadar, ostali su trajan poticaj radu i djelovanju zadarske geografske jezgre. Ustrajno je i nakon operacije kuka, što je bila posljedica ranjavanja u Drugome svjetskom ratu, sudjelovao u dodiplomskoj i poslijediplomskoj nastavi premda je 2007. već ušao u osamdeset treću godinu života. Povremeno je predavao i geografske predmete na Visokoj učiteljskoj školi u Petrinji. U vrijeme velikosrpske agresije na Hrvatsku, održao je niz predavanja u okviru stručne naobrazbe časnika hrvatskoga vojnog zrakoplovstva.

Tijekom gotovo šezdeset godina nastavnog i znanstvenog rada prof. Rogić bio je voditelj mnogih diplomskih, magistarskih i doktorskih radnji te velik broj suvremenih geografa, profesora, inženjera, magistara i

doktora geografije, ne samo u Hrvatskoj nego i znatno šire, sa zahvalnošću i poštovanjem nose sjećanja na njegov rad i zalaganje te svestrane i kritičke pristupe. Među njima je i velik broj znanstvenika i obnašatelja različitih dužnosti, a njegov je diplomand i doktorand bio i utemeljitelj Odsjeka za geografiju Filozofskoga fakulteta u Zadru, kasnije i dekan te prvi rektor obnovljenog Sveučilišta u Zadru, prof. dr. sc. Damir Magaš. Na Geografskom odsjeku PMF-a i u Hrvatskom geografskom društvu prihvaćao se brojnih zaduženja: pročelnik Odsjeka bio je u dva mandata (1962./1964. i 1980./1982.), a zatim i predstojnik Zavoda za geografiju i prostorno uređenje (1983./1986.), te predsjednik Hrvatskoga geografskog društva u tri mandata. Kako je spomenuto, bio je jedan od utemeljitelja časopisa *Geografski horizont* i njegov prvi urednik, a kao glavni urednik *Hrvatskoga geografskog glasnika* uredio je dvadeset dva broja, od 1963. do 1984. godine. Bio je i član uredništva pojedinih brojeva časopisa *Geographical papers*, *Radovi Geografskog odsjeka PMF-a* i *Acta geographica*, te dvanaest godišta zadarskoga geografskog znanstvenog časopisa *Geoadria* (1996. – 2007.). Godinama je surađivao s *Leksikografskim zavodom Miroslav Krleža* i autor je većeg broja enciklopedijskih jedinica. Recenzirao je više desetaka znanstvenih i stručnih članaka i knjiga te održao mnoštvo različitih znanstvenih, stručnih i popularnih predavanja, za nastavnike, stručnjake i širu javnost (*Geografski predavatelji*, *Predavanja HGD Zadar*, razna predavanja u brojnim mjestima u zemlji i inozemstvu). Sudjelovao je u predavljanju velikog broja različitih publikacija, zbornika, monografija, atlasa, udžbenika itd. Vodio je ili bio sudionik u brojnim terenskim nastavama te stručnim i istraživačkim izlascima i ekskurzijama. Za doprinos i zasluge u znanstvenom i nastavnom radu dobio je republičku nagradu „Ivan Filipović“ (1989.), a prvi je dobitnik godišnje nagrade „Federik Grisogono-Bartolačić“ HGD-a Zadar (2001.) za znanost. Brojni naraštaji zahvalni su našem profesoru Velimiru (Veljku) Rogiću na svemu što je hrvatska geografija – kao znanost, struka i nastavni predmet – trajno baštinila kroz njegov predan šezdesetogodišnji, neumoran rad na njezinu razvoju. Brojni geografi i mnoge druge osobe i kolektivi, trajno će ga pamtiti i poštovati kao čovjeka i profesora. Neka su mu trajni spomen i hvala!

Damir Magaš